

Stärkt konsumentroll för en utvecklad elmarknad och ett uthålligt energisystem

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2010/11:153 om en stärkt konsumentroll för en utvecklad elmarknad och ett uthålligt energisystem. Därutöver tar utskottet ställning till två motioner som har väckts med anledning av propositionen samt nio elmarknadsrelaterade motioner från den allmänna motionstiden 2011.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om den fortsatta inriktningen på arbetet med att införa timmätning av elförbrukning för elkonsumenter. I anslutning till detta har en reservation (MP, V) anmälts.

Utskottet tillstyrker även två motionsyrkanden (V) med innebörden att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uttala att s.k. anvisningsavtal inte ska få förekomma i sin nuvarande form. Det andra yrkandet som utskottet tillstyrker innebär att utskottet ställer sig bakom uppfattningen att vanliga elkonsumenter bör ha möjlighet att teckna elavtal liknande de som finns inom industrin. Utskottets förslag till tillkännagivande avvisas i en reservation (M, FP, C och KD).

Samtliga övriga motionsyrkanden avstyrks av utskottet. Dessa gäller bl.a. smarta elnät, nettodebitering, elräkningarnas utformning och s.k. vita certifikat. I samtliga fall har reservationer fogats till utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Bakgrund	6
Elmarknadspolitikens mål och den framtida utvecklingen	6
Bakgrunden till förslag och överväganden i propositionen	6
Den pågående översynen av elmarknadsreformen	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	9
Timmätning för elkonsumenter	9
Propositionen	9
Motionen	10
Vissa kompletterande uppgifter	10
Utskottets ställningstagande	11
Smarta elnät och smarta elmätare	11
Propositionen	12
Motionerna	13
Vissa kompletterande uppgifter	14
Utskottets ställningstagande	14
Nättariffer och elräkningar	15
Propositionen	15
Motionerna	15
Vissa kompletterande uppgifter	16
Utskottets ställningstagande	18
Egenproducerad el och nettodebitering	19
Propositionen	19
Motionerna	20
Vissa kompletterande uppgifter	21
Utskottets ställningstagande	21
Marknaden för energitjänster	22
Propositionen	22
Motionerna	24
Vissa kompletterande uppgifter	24
Utskottets ställningstagande	26
Övervakning, insyn och samordning	26
Propositionen	26
Motionen	27
Vissa kompletterande uppgifter	27
Utskottets ställningstagande	27
Anvisningsavtal	28
Propositionen	28
Motionen	29
Vissa kompletterande uppgifter	29
Utskottets ställningstagande	29
Reservationer	31

1. Timmätning för elkonsumenter, punkt 1 (MP, V)	31
2. Smarta elnät och smarta elmätare, punkt 2 (S)	32
3. Nättariffer och elräkningar, punkt 3 (MP, V)	32
4. Egenproducerad el och nettodebitering, punkt 4 (S, MP, V)	33
5. Marknaden för energitjänster, punkt 5 (S, MP, V)	34
6. Övervakning, insyn och samordning, punkt 6 (S, MP, V)	35
7. Anvisningsavtal, punkt 7 (M, FP, C, KD)	36
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	37
Propositionen	37
Följdmotionerna	37
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Timmätning för elkonsumenter

Riksdagen godkänner regeringens förslag om inriktningen för timmätning av elförbrukning för elkonsumenter. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:153 och avslår motion

2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 1 (MP, V)

2. Smarta elnät och smarta elmätare

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N239 av Hans Backman m.fl. (FP),

2011/12:N337 av Lars Tysklind och Anita Brodén (båda FP) och

2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8.

Reservation 2 (S)

3. Nättariffer och elräkningar

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 1,

2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V) yrkande 2,

2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 4 och

2011/12:N334 av Matilda Ernkrans och Sara Karlsson (båda S).

Reservation 3 (MP, V)

4. Egenproducerad el och nettodebitering

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 3,

2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V) yrkandena 1 och 4,

2011/12:N335 av Katarina Köhler m.fl. (S) och

2011/12:N415 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 2 och 7.

Reservation 4 (S, MP, V)

5. Marknaden för energitjänster

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V) yrkande 3,

2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2 och

2011/12:N320 av Matilda Ernkrans och Sara Karlsson (båda S).

Reservation 5 (S, MP, V)

6. Övervakning, insyn och samordning

Riksdagen avslår motion

2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 6 (S, MP, V)

7. Anvisningsavtal

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om s.k. anvisningsavtal m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N364 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 3 och 7.

Reservation 7 (M, FP, C, KD)

Stockholm den 8 november 2011

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Lars Johansson (S), Hans Rothenberg (M), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ann-Kristine Johansson (S), Eva Flyborg (FP), Börje Vestlund (S), Helena Lindahl (C), Karin Åström (S), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Boriana Åberg (M), Ingela Nylund Watz (S) och Lise Nordin (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- proposition 2010/11:153 Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem
- två motioner som har väckts med anledning av propositionen
- nio motioner från den allmänna motionstiden 2011.

Bakgrund

Elmarknadspolitikens mål och den framtida utvecklingen

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 21 Energi) redovisas målet för elmarknadspolitik. Detta är att åstadkomma en effektiv elmarknad med en väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Vidare innebär det en strävan efter en väl fungerande marknad med ett effektivt utnyttjande av resurser och en effektiv prisbildning. Det omfattar en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden och i Europa, dvs. en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna och i Europa.

Av budgetpropositionen framgår även att regeringen anser att erfarenheterna från den alltmer integrerade nordiska och europeiska elmarknaden visar att såväl försörjningstryggheten som konkurrenskraften har stärkts genom att den svenska marknaden stegvis har integrerats med våra grannländers. Regeringen menar att de två senaste vintrarnas händelser har visat på behovet av fortsatt arbete med att etablera ny elproduktion, att underlätta en utbyggnad av förnybara energikällor, att främja effektivare elanvändning och att öka incitamenten för minskad förbrukning när kraftsystemet är som mest ansträngt.

Bakgrunden till förslag och överväganden i propositionen

Regeringen ser ett tydligt behov av att stärka elkonsumenternas ställning på elmarknaden. Det bör i större utsträckning än i dag vara möjligt att påverka sina elkostnader genom att vara en aktiv elkund. Dagens ordning med månadsvis avläsning och avräkning av el gör det svårt för kunderna att genom sitt agerande minska sina kostnader under de timmar då elpriset är som högst. Även de elanvändare som väljer att producera sin egen el bör få förbättrade villkor.

De stigande elkostnaderna för elkunderna och de höga vinsterna för de kraftproducerande företagen har skapat en misstanke hos elkonsumenterna om att elmarknaden inte fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

Slutkonsumenternas möjlighet att effektivisera sin energianvändning ökar genom utveckling av s.k. smarta elnät och smarta elmätare med timmätning av elförbrukningen, genom rätt utformade nättariffer och flexibla prissättning samt genom förbättrade möjligheter att producera egen el. Smarta elmätare skapar nya förutsättningar för utveckling av energitjänstemarknaden, vilket i sin tur ökar möjligheterna till ökad energieffektivisering på marknadsmässiga grunder. Energibolagen har en viktig roll på energitjänstemarknaden, men de får inte hindra eller försvåra möjligheterna för andra företag med nya affärsmodeller att etablera sig på marknaden.

Den pågående översynen av elmarknadsreformen

I juni 2011 beslutade riksdagen (bet. 2010/11:NU23) om ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen ska genomföra en utvärdering av genomförda om- och avregleringar. Elmarknaden omnämndes – tillsammans med järnvägstransporter – som ett av två områden som skulle utvärderas särskilt. I en reservation (M, FP, C, KD) anfördes det att uttalandet var obehövligt med hänvisning till redan pågående utvärderingar.

Regeringen har sedermera uppdragit åt två professorer i nationalekonomi (Runar Brännlund och Patrik Söderholm, Umeå universitet respektive Luleå tekniska universitet) att genomföra utvärderingen av elmarknaden. Uppdraget syftar till att klargöra vilka faktorer som har påverkat och påverkar elpriset samt i vilken utsträckning detta sker. Tidsperioden för studien är från avregleringen 1996 till dags datum. Särskilt fokus ska, utöver konsumentnyttan, läggas på elcertifikatssystemet och introduktionen av vindkraft. Uppdraget ska vara slutfört senast den 30 april 2012.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisar regeringen åtgärder för att stärka konsumenternas ställning på elmarknaden, vilka samtidigt kan bidra till ett uthålligt energisystem och en utvecklad elmarknad. Propositionen innehåller förslag och bedömningar om inriktningen på det fortsatta arbetet i syfte att underlätta för konsumenterna att anpassa sin elförbrukning till aktuella elpriser, att effektivisera sin elförbrukning, att producera sin egen förnybara el och att ladda sitt elfordon. En viktig förutsättning för utvecklingen är timmätning av elförbrukningen. I propositionen redovisar regeringen förslag på inriktning för införande av timmätning för fler elkonsumenter.

Regeringen gör också bedömningen att Sverige bör dra nytta av de möjligheter som skapas genom utvecklingen av s.k. smarta elnät. Smarta elnät ger ett mer flexibelt kraftsystem och bättre förutsättningar för ökat konsumentinflytande på elmarknaden, och de behövs även för den snabba utbyggnaden av storskalig vindkraft.

Vidare anser regeringen att en väl fungerande marknad för energitjänster har stor betydelse för energieffektivisering hos slutkonsumenterna. Konkurrenssituationen på denna marknad bör, enligt regeringens uppfattning, utredas.

För de elkonsumenterna som i dag är minst aktiva på elmarknaden gör regeringen bedömningen att en omotiverat högre prisnivå i avtal för kunder som anvisats en elleverantör jämfört med prisnivån i avtal för kunder som gjort ett aktivt val inte bör få förekomma. Frågan bör därför utredas.

Utskottets överväganden

Timmätning för elkonsumenter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag i propositionen till fortsatt inriktning på arbetet med att införa timmätning av elförbrukning. Den motion som behandlas i avsnittet avslås med hänvisning till att den kan anses vara tillgodosedd i berörd del genom riksdagens godkännande av regeringens förslag.

Jämför reservation 1 (MP, V).

Propositionen

I december 2009 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda vilka ekonomiska och legala konsekvenser en övergång till timmätning skulle innebära för elanvändare med ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere, dvs. de konsumenter vars elförbrukning i dag mäts månadsvis. Energimarknadsinspektionen överlämnade sin rapport Ökat inflytande för kunderna på elmarknaden – Timmätning för elkunder med abonnemang om högst 63 ampere (EI R2010:22) till regeringen i december 2010.

Regeringen anser att elkonsumenterna genom timmätning av elförbrukningen bör ges ökade möjligheter att påverka sina elkostnader. En utvidgning av reformen med timmätning är motiverad för att kunderna ska kunna få större möjligheter att välja ett elhandelsavtal som följer marknadens kostnader för elen vid t.ex. hög och låg last. Genom timmätning ökar möjligheten för elkonsumenten att minska sin förbrukning eller ändra förbrukningsmönstret med hjälp av snabb information om förbrukningen och elpriserna. Om konsumenterna med hjälp av denna information minskar effektuttaget vid effekttoppar, bör även elpriset på längre sikt bli lägre eftersom det leder till färre effekttoppar med högre elpriser. Regeringen avser att noga följa utvecklingen för att säkerställa att reformen får de avsedda positiva konsekvenserna för elkonsumenterna.

Timmätning kan även utnyttjas i utbyggnaden av smarta elnät i Sverige för t.ex. automatisk styrning av elektriska apparater i hemmen utifrån aktuella elpriser. Denna följdutveckling av ett utökat införande av timmätning förutsätter dock att aktörerna på elmarknaden utarbetar och erbjuder sådana tjänster till elkonsumenterna. Regeringen förväntar sig att denna utveckling kommer att ske och kommer att följa hur utvecklingen framskrider i denna fråga.

Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna följande inriktning på det fortsatta arbetet:

- Allt fler elkonsumenter ska få sin elförbrukning timmätt.

- På längre sikt bör det stora flertalet elkonsumenter få sin elförbrukning timmätt.
- Ett första steg ska vara att förbättra möjligheterna för elkonsumenterna att kunna välja att få sin elförbrukning timmätt.

Med beaktande av det ovan redovisade är regeringens målsättning att det stora flertalet elkonsumenter på längre sikt bör få sin elförbrukning timmätt. Tidpunkten för att låta alla konsumenter få timmätning beror på faktorer som t.ex. vilket ansvar branschen tar för utvecklingen, EU-krav och framsteg för att nå målet om en gemensam nordisk slutkundsmarknad till 2015. Med utgångspunkt i den ovan omnämnda rapporten från Energi-marknadsinspektionen avser regeringen att utreda ett brett införande av timmätning och återkomma med förslag i frågan.

Regeringen anser dock att ett första steg är att möjliggöra för konsumenter som har ett intresse av att få timmätning att på ett enkelt sätt få detta. I dag debiteras en konsument som begär att få timmätning alla merkostnader som denna övergång innebär, t.ex. kostnaderna för mätare och rapportering (se 3 kap. 11 § ellagen). Regeringen avser därför att återkomma med ett förslag om att byte till timmätning ska kunna ske utan merkostnad för konsumenten.

Inriktning avseende timmätning kommer att få vissa konsekvenser, och regeringen har därför för avsikt att uppdra åt Energimarknadsinspektionen att rapportera om utvecklingen och konsekvenserna för elkonsumenterna i anslutning till att det första steget i reformen genomförs.

Motionen

I Miljöpartiets kommittémotion 2011/12:N258 påpekas det att elkunder i dag inte har andra möjligheter att reagera på elpriset än att avstå från att använda el. Med elmätare som registrerar elanvändningen timme för timme, i kombination med differentierade elpriser, får elkunderna mycket större möjlighet och motiv att styra sin elanvändning bort från de effekttoppar då elen är som dyrast. Det innebär att energisystemet avlastas och utnyttjas effektivare. Motionärerna anser att alla hushåll bör ges möjlighet till timavläsning av sin elanvändning.

Vissa kompletterande uppgifter

Näringsutskottet har vid åtskilliga tillfällen de senaste åren tagit ställning till motioner om timmätning av el. Senast skedde detta i maj 2011 (bet. 2010/11:NU21). Motionerna har vanligen avstyrkts med hänvisning till pågående utredningar eller beredning av förslag på området. En reservation (S, MP, V) till förmån för ett riksdagsuttalande om timmätning fogades till betänkande 2010/11:NU21. Vidare har utskottet refererat till

sina tidigare uttalanden om att inriktningen på längre sikt bör vara att alla elkunder ska ha mätsystem som klarar timvis mätning (se bl.a. bet. 2009/10: NU11).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att regeringen i den aktuella propositionen nu tar ytterligare steg i linje med utskottets flerfaldigt uttalade uppfattning att inriktningen på längre sikt bör vara att alla elkunder ska ha mätsystem som klarar timvis mätning. Den tekniska utvecklingen skapar förutsättningar för sådan ökad förbrukningsflexibilitet hos små kunder som bör tas till vara. Timvis mätning är också en förutsättning för att på sikt, i takt med utvecklingen av smarta mätare och smarta nät, göra det möjligt för små elkunder att producera förnybar el genom mikroanläggningar som exempelvis solcellsanläggningar eller mindre vindkraftverk.

Samtidigt har utskottet förståelse för att genomförandet av en angelägen timmätningsreform måste få ta viss tid och att det är motiverat att den, i linje med förslaget i propositionen, genomförs stegvis. Noggranna överväganden när det gäller fördelning av kostnader, mätvärdeshantering, avräkning i kraftsystemet och ändringar i regelverk m.m. måste göras innan ett fullständigt genomförande kan bli verklighet. Möjligheten att koordinera reformen med införandet av en nordisk slutkundsmarknad bör också tas till vara. Ett successivt genomförande i linje med förslaget i propositionen borgar också för att nyttiga erfarenheter kommer att kunna vinnas och sedan omsättas i väl genomtänkta lösningar i efterföljande reformsteg.

Sammantaget står utskottet således bakom regeringens förslag om inriktningen på det fortsatta arbetet med att införa timmätning på bred front i Sverige. Följaktligen tillstyrker utskottet förslaget i propositionen. Samtidigt är utskottet av den uppfattningen att inriktningen ligger väl i linje med vad som efterfrågas i motion 2011/12:N258 (MP). Motionen kan därmed anses vara tillgodosedd i berörd del och bör, enligt utskottets uppfattning, därför avslås av riksdagen.

Smarta elnät och smarta elmätare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om smarta elnät och smarta elmätare. Utskottet hänvisar bl.a. till regeringens öppna hållning till fortsatt utveckling på detta område.

Jämför reservation 2 (S).

Propositionen

Smarta elnät och smarta elmätare

Intelligenta elnät eller smarta elnät är begrepp som används för att beskriva framtidens elnät där informations- och kommunikationsteknik i mycket högre grad än i dag används för kontinuerlig och dubbelriktad information om energiflöden i elnätet.

En smart elmätare klarar av mer avancerade funktioner än dagens elmätare. Det handlar bl.a. om att automatiskt och på distans läsa av och kommunicera elförbrukningen till elnätsföretagen och att kunna göra det med hög frekvens. Smarta elmätare är en viktig komponent i kraftsystemet för utvecklingen av smarta elnät.

Energimarknadsinspektionen har på regeringens uppdrag i rapporten Anpassning av elnäten till ett uthålligt energisystem – Smarta mätare och intelligenta nät (EI R2010:18) identifierat hinder och föreslagit möjliga åtgärder för att snabba på utvecklingen av smarta elnät.

Regeringen anser att Sverige bör dra nytta av de möjligheter som skapas genom utvecklingen av smarta elnät. Denna utveckling bidrar till att nå klimat- och energimål och ger förutsättningar för ökat konsumentinflytande på elmarknaden. Smarta elnät kan underlätta utbyggnaden av el från förnybara energikällor inom ramen för elcertifikatssystemet till 2020, en effektivisering av elförbrukningen hos slutkonsumenter till samma år och utvecklingen av en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen till 2030. Samtidigt ges elkonsumenterna förutsättningar att ta kontroll över sin elräkning och att bli mer aktiva både som konsumenter och producenter. Elmarknaden kan vitaliseras genom nya tjänster, produkter och aktörer. Smarta elmätare i ett smart elnät kan förse konsumenterna med bättre och mer frekvent information om den egna elförbrukningen. Detta i kombination med prismodeller som bygger på timmätning ger kunden möjlighet att anpassa sin egen elförbrukning till det vid varje tidpunkt gällande elpriset. Smarta elnät kan även stärka elkonsumentens ställning genom att underlätta för egen mikroproduktion av el från förnybara energikällor. Samtidigt kan produkter, tjänster och systemlösningar inom smarta elnät utvecklas till en svensk tillväxtbransch och därmed bidra till sysselsättning och exportintäkter.

Utvecklingen av smarta elnät måste, enligt regeringen, i första hand vara marknadsdriven. Regeringen gör dock bedömningen att utvecklingen går relativt långsamt, inte minst mot bakgrund av den potentiella samhällsnytta som den kan medföra. I propositionen noteras det vidare att samverkan mellan olika aktörer ännu inte har kommit till stånd. En förklaring är frågans omfattning och komplexitet som innebär att det finns behov av bred samverkan mellan den statliga och privata sfären. En annan förklaring kan vara otydlig ansvarsfördelning mellan berörda myndigheter. Det oberoende samordningsråd som Energimarknadsinspektionen föreslår i sin rapport kan spela en roll för en ökad samverkan mellan alla berörda aktörer.

Regeringen delar Energimarknadsinspektionens bedömning att en handlingsplan för smarta elnät bör tas fram. En handlingsplan kan också underlätta sådan långsiktig planering som är nödvändig inom energiområdet. Handlingsplanen kan svara på frågan om hur elnäten på olika spänningsnivåer behöver utvecklas för att klara av krav som följer av klimat- och energimål på nationell nivå och EU-nivå. Den kan också inkludera frågor som standardisering, it-säkerhet, personlig integritet och samordning av forskning, utveckling och demonstration.

Brist på kunskaper om möjligheterna med smarta elnät utgör, enligt regeringen, ett grundläggande hinder för utvecklingen av sådana elnät. Regeringen anser därför att det även kan finnas ett behov av en kunskapsplattform för att hålla samman och sprida kunskaper från framför allt forskning, utveckling och demonstration inom olika forskningsdiscipliner.

Konkurrensutsättning av marknaden för mätning av el

Nätkoncessionshavaren har monopol på marknaden att installera mätare och att mäta den överförda elen på det koncessionspliktiga elnätet samt att rapportera mätvärdena till utpekade intressenter. Regeringen anser dock att förutsättningarna för en konkurrensutsättning av marknaden för mätning av el bör utredas för att vitalisera elmarknaden och för att bidra till ökad konkurrens och lägre kostnader för elkonsumenterna. Regeringen avser därför att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att i samråd med Affärsverket svenska kraftnät genomföra en sådan utredning.

Motionerna

Den tekniska utvecklingen inom energisektorn går mycket snabbt och smarta nät kommer att bli nödvändiga när de fossila bränslena avvecklas, noteras det i kommittémotion 2011/12:N343 (S). Motionärerna vill prioritera utbyggnaden av smarta nät som en del av en nödvändig omställning till en mer hållbar och värdeburen tillväxt.

I motion 2011/12:N239 (FP) önskas ett tillkännagivande om en nordisk harmonisering av regelverken för bl.a. leverantörsbyten och mätning för att förbättra slutkundsmarknaden och avregleringen av marknaden för elmätare. Motionärerna konstaterar att även om det finns en nordisk marknad för själva elproduktionen, så är eltjänsterna till kunderna fortfarande i stort sett nationella marknader. För att öka konkurrensen om slutkunderna behöver regelverken kring bl.a. leverantörsbyten och elmätning harmoniseras mellan de nordiska länderna. För att stimulera en fortsatt utveckling av elmarknaden bör därför marknaden för elmätare avregleras.

Ett tillkännagivande efterfrågas även i motion 2011/12:N337 (FP). Motionärerna vill att riksdagen ska uttala sig om att alla elkunder ska ha tillgång till det aktuella elpriset i utrustning som är kopplad till framtidens timavlästa elmätare. Mer förnybar elproduktion ställer krav på mer balanskraft, och det är därför viktigt att hitta nya sätt att balansera varierande

kraftproduktion. Smarta elnät är en del av lösningen för att komma till rätta med detta. Genom införande av ett nytt internetsystem (Lpv6) kan varje elkunds alla elmätarsystem kopplas till det aktuella elpriset så att utrustning i husen kan styra effektuttaget timme för timme. Elpriset kan då styra tidpunkten för användningen av el, vilket leder till ett effektivare utnyttjande av elsystemet och till lägre kostnader för den enskilde.

Vissa kompletterande uppgifter

En motion snarlik den sistnämnda motionen behandlades av utskottet så sent som i maj 2011 (bet. 2010/11:NU21). I betänkandet redovisade utskottet att Energimarknadsinspektionen i en rapport hade konstaterat att kommunikation är ett nyckelbegrepp för intelligenta elnät, då de ska innehålla många olika typer av utrustning som måste kunna kommunicera. Nätets anläggningar kan vara spridda över ett stort geografiskt område, och apparater som ska samverka i nätet kan komma från olika tillverkare och vara tillverkade vid olika tidpunkter.

För att hantera dessa hinder pågår ett intensivt standardiseringsarbete. En särskild utmaning är att det redan finns så många olika standarder för just it-kommunikation, och att samlas kring en enda enhetlig standard kan därför vara svårt och ta tid. Den motion som var aktuell i maj 2011 avstyrktes med hänvisning till att regeringen vid den tidpunkten arbetade med att ta fram en proposition där frågor om smarta nät m.m. skulle behandlas.

En motion med liknande inriktning som den först refererade behandlades också av utskottet i det ovan omnämnda betänkandet våren 2011. Utskottet avstyrkte motionen med hänvisning till den pågående harmoniseringen inom ramen för arbetet med att utveckla en gemensam nordisk slutkundsmarknad.

Utskottets ställningstagande

I propositionen tar regeringen tydligt ställning för värdet av att Sverige agerar för att kunna dra nytta av de möjligheter som skapas genom utvecklingen av smarta elnät och smarta elmätare. Det handlar då inte enbart om att ta till vara de fördelar som denna utveckling kan ha för enskilda elkunder och för hela det svenska elsystemet utan också om att denna utveckling kan leda till sådana energitekniska landvinningar som kan vara till gagn för svensk export av energiteknik.

Utskottet vill även erinra om att det kan finnas ett särskilt värde i att utvecklingen på området tillåts gå hand i hand med ambitionerna att skapa en gemensam nordisk slutkundsmarknad. Ett förhastat och dåligt koordinerat införande av olika standarder eller teknikval på de nordiska delmarknaderna kan leda till tekniklösningar som kan vara menliga för den nyssnämnda ambitionen att integrera den nordiska slutkundsmarknaden.

Mot bakgrund av detta och med hänvisning till regeringens öppna hållning till utvecklingen av smarta elnät och smarta elmätare kan utskottet inte finna några skäl att tillmötesgå motionsyrkanden om att denna utveckling på olika sätt ska främjas. När det gäller yrkanden om ökad harmonisering inom Norden och utvecklingen av internetstandarder för smarta nät, hänvisar utskottet till sina ovan refererade ställningstaganden från våren 2011 och till den handlingsplan som regeringen avser att ta fram för den fortsatta utvecklingen av smarta nät och mätare.

Samtliga motioner som är aktuella i avsnittet avstyrks i berörda delar.

Nättariffer och elräkningar

Utskottets förslag i korthet

Med hänvisning bl.a. till pågående arbete med att integrera den nordiska slutkundsmarknaden för el avslår riksdagen motionsyrkanden om elräkningarnas utformning och om förekomsten av fasta och rörliga elkostnader.

Jämför reservation 3 (MP, V).

Propositionen

Enligt ellagen (1997:857) har elnätsföretagen stor frihet att själva utforma sina nättariffer. I praktiken innebär det att en elnätstariff kan bestå av en fast avgift som baseras på säkringsnivå i ampere eller av en rörlig avgift som anges per konsumerad kWh. Tariffen kan också bestå av både en fast och en rörlig del. En tariff kan vidare innehålla en avgift som relaterar till uttagen effekt under en viss tidsperiod. Ett införande av timvis mätning hos slutkonsumenter ökar möjligheten till sådana effektbaserade nättariffer.

Regeringen instämmer i Energimarknadsinspektionens uppfattning att det kan finnas anledning att överväga en detaljerad reglering av nättariffernas utformning för att påverka kundernas effektuttag och förbrukningsmönster. Dock bör en ytterligare analys göras innan ställning kan tas i frågan. Regeringen avser därför att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda nyttan med och konsekvenserna av mer detaljerade krav på elnätsföretagens tariffstrukturer för att underlätta introduktion av förnybar elproduktion, elektrifiering av transportsektorn och energieffektivisering hos slutkonsumenterna.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12:N1 framförs uppfattningen att en enkel metod för att stimulera till lägre energiförbrukning i hushållen är att synliggöra de faktiska energikostnaderna. I dag upplever många elkonsumenter att elräkningarna är mycket svåröverskådliga. Att få två räk-

ningar, en från elhandelsbolaget och en från nätbolaget, försämrar begripligheten och minskar intresset för att spara el. Ett system där nätbolaget fakturerar elhandelsbolaget för kundens nätkostnad och där elhandelsbolaget slår ut kostnaderna för nätet på kWh-priset skulle driva på energieffektiviseringen i Sverige. Det skulle också väsentligt förbättra tydligheten för elkunderna om de bara skulle få en (1) elräkning. Motionärerna anser att regeringen bör utreda och genomföra ett sådant system snarast. Motsvarande resonemang och önskemål framförs även i motion 2011/12:N334 (S).

Många konsumenter finner det förvirrande med både en fast och en rörlig del i elräkningen, sägs det i motion 2011/12:N2 (MP, V). Att en stor del av elkostnaden består av fasta avgifter motverkar också människors möjlighet att minska kostnaden för el genom att styra eller minska sin konsumtion. Genom att ändra elnätsföretagens tariffstrukturer till endast en rörlig del ges människor en stärkt konsumentroll med positiva effekter för att minska effekttoppar i elnätet. Motionärerna anser att en utredning bör se över hur elnätsavgifterna kan bakas in i elpriset för att ge ett ökat incitament för energieffektivisering.

Mellan 10 och 30 % av hushållens elkostnad utgörs av den fasta nätavgiften, som konsumenterna i praktiken inte kan påverka genom att minska sin elanvändning, konstateras det i Miljöpartiets kommittémotion 2011/12:N258. För att få en bättre styrning bör distributionskostnaderna i stället bakas in i det elpris elföretagen tar ut av sina kunder. Motionärerna anser att nätavgiften bör integreras i elpriset.

Vissa kompletterande uppgifter

El- och nätfakturornas komponenter

En konsuments elräkning är uppdelad i kostnader för elhandel respektive avgifter för eldistributionen via elnätet. Vanligen får en elkonsument en faktura från elhandelsbolaget, som agerar på en konkurrensutsatt marknad, och en från det nätbolag som har monopol på eldistributionen i det aktuella området.

Elhandelskostnaden består av en rörlig del och oftast även av en fast del. Storleken på den rörliga delen beror på hur mycket el som förbrukas samt det elpris man har avtalat om med sin elhandlare. Storleken på den fasta avgiften varierar mellan elhandlarna. Den fasta avgiften brukar debiteras för den aktuella faktureringsperiodens längd. Till detta kommer en kostnad för elcertifikat.

Nätavgiften består också av en fast och en rörlig del. Den rörliga avgiften för nät kallas ofta för elöverföringsavgift och är beroende av hur mycket el som har förbrukats. Den fasta avgiften brukar kallas för nätabonnemang och beror bl.a. på till vilken huvudsäkkring man är ansluten. Därutöver tillkommer obligatoriska statliga avgifter i form av en nätövervakningsavgift, en elberedskapsavgift och en elsäkerhetsavgift. De tre

sistnämnda avgifterna tas ut via elräkningen en gång per år och skickas sedan oavkortat vidare till tre statliga myndigheter med ansvar för de åtgärder avgifterna ska täcka.

Till elhandlaren betalas även energiskatt för den el som har förbrukats. Vidare utgår 25 % moms på både elhandels- och elnätskostnaden. Moms betalas även på energiskatten och på elcertifikatspriset.

Pågående arbete med att utveckla en nordisk slutkundsmarknad för el

I oktober 2010 antog de nordiska energiministrarna en kommuniké om fortsatt utveckling av en nordisk slutkundsmarknad för el. Energimarknadsinspektionen har haft regeringens uppdrag att ta fram en statusrapport som beskriver nuläget i arbetet med att skapa denna gemensamma marknad. Uppdraget redovisades i mitten av september 2011.

Av rapporten framgår att frågan om en eller två elräkningar, som tas upp i några av motionerna, har varit mycket omdebatterad inom branschen under de senaste två åren. Efter att ha vägt för- och nackdelar mot varandra har de nordiska tillsynsmyndigheterna (Nordreg) enats om att arbeta för att införa samfakturering. Samfakturering innebär att elhandlaren fakturerar kostnader för såväl nätdistribution som elhandel till slutkunden. Tillsynsmyndigheterna ser detta som det mest kundvänliga alternativet samtidigt som det ligger i linje med den marknadsmodell som förordas för en framtida nordisk slutkundsmarknad. I den modellen ska elkunden i normalfallet kunna sköta sin kontakt med elmarknaden enbart genom sin elhandlare. Detta skiljer sig från dagens situation då en stor del av kundkontakterna också går via nätföretaget.

Nordreg har ännu inte tagit ställning till om samfaktureringen bör vara obligatorisk för alla elhandlare eller om den bör vara frivillig för de elhandlare som vill erbjuda detta alternativ. En analys genomförs för närvarande av de olika alternativen (inklusive alternativet ”obligatoriskt separerade fakturor”). Analysen beräknas vara klar i november 2011, varefter Nordreg slutgiltigt kommer att ta ställning till vilken faktureringsmodell som kommer att rekommenderas för den nordiska marknaden.

Beträffande frågan om att endast redovisa ett (1) elpris (nätkostnad och pris för elen sammanslaget) på samfakturan, i linje med vad som föreslås i några av motionerna, uppger man från Energimarknadsinspektionen att modellen förekommer i vissa andra länder och att frågeställningen har diskuterats något i det pågående projektet med att inrätta en nordisk slutkundsmarknad. I det sammanhanget har man konstaterat att den största nackdelen med modellen är att det inte går att skilja på de olika priskomponenterna och att det därmed har varit svårt att läsa ut elhandlarnas vinstmarginaler. Då det inte har varit möjligt att fastställa hur mycket nät-distribution respektive elhandel kostar har marginalerna haft en tendens att stiga.

Såväl Energimarknadsinspektionen som Nordreg anser att det är mycket viktigt att det tydligt går att skilja på nät- respektive elhandelskostnaderna på räkningen. Dessa aktörers bedömning är att det ur ett kundperspektiv räcker långt att alla kostnader samlas på samma faktura.

Konsumenternas elrådgivningsbyrås åsikt om att införa ett (1) elpris

Konsumenternas elrådgivningsbyrå är en självständig byrå för konsumenter som ger vägledning i frågor som rör elmarknaden. Byråns uppgift är också att fånga upp konsumentproblem inom elmarknadsområdet och föra dessa vidare till berörda myndigheter och företag. Elrådgivningsbyrån har en styrelse med representanter för Konsumentverket, Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen och branschorganisationen Svensk Energi.

Elrådgivningsbyrån konstaterar att det i dagsläget finns ca 170 elnätsföretag i Sverige och att alla dessa har olika avgiftsstrukturer. En sammanslagning av elhandels- och elnätspriset skulle, enligt byrån, kräva en enhetlig nätavgift, annars skulle konsumenternas möjlighet att jämföra elhandelsföretagens priserbjudanden avsevärt försämrats. Byrån anser vidare att då kostnaden för nätdistributionen till största delen är fast (underhåll av ledningsnät, elkvalitet och mätning m.m.) kan det betraktas som orealistiskt att göra elnätsföretagens intäkter helt beroende av vilken förbrukning kunderna har. Noterbart är dock att en del av nätavgiften redan i dag tas ut som en rörlig kostnad, dvs. är relaterad till kundernas elförbrukning.

Utskottets ställningstagande

Välinformerade slutanvändare av el har en mycket viktig roll att fylla som aktörer på elmarknaden. Med den utvidgning av timmättningsreformen som regeringen har aviserat kommer slutkundernas kunskaper om sin elförbrukning att bli ännu större och deras roll på elmarknaden att bli än mer betydelsefull. Utbyggnad av smarta nät och mätare är ytterligare faktorer som kommer att bidra till detta.

Mycket av den information som elslutkunderna i dag använder för sitt agerande på elmarknaden återfinns på deras elräkning. Uppdelningen av marknaden i en elhandelsdel och en nätdel innebär dock att många elkunder får två fakturor, vilket säkerligen kan upplevas som förvirrande för en del. På båda fakturorna redovisas dessutom en mängd uppgifter om skatter, avgifter m.m. Till detta kommer att en del av kostnadsposterna på respektive faktura är rörliga medan andra är fasta. Sammantaget kan detta bidra till att begripligheten minskar och möjligheterna att jämföra kostnader m.m. hämmas. I förlängningen kan detta i sin tur resultera i att elkundernas rörlighet på marknaden minskar, vilket vanligen anses vara mindre önskvärt.

Ett led i att göra överskådligheten bättre och att minska den administrativa belastningen för slutkunderna kan vara att samfakturera nät- och elhandelskostnaderna. En sådan modell förordas inom ramen för den omfattande reform som för närvarande håller på att utformas och som innebär att de nordiska slutkundsmarknaderna ska integreras. Ett koordinerat agerande på detta område är nödvändigt för att denna marknadsreform ska bli lyckosam. Att Sverige i detta läge skulle välja någon annan lösning än den som har förordats av de nordiska regleringsmyndigheterna vore, enligt utskottets uppfattning, olämpligt. Att helt slå samman nät- och elhandelskostnader till ett (1) elpris på en gemensam faktura är, enligt utskottets bedömning, exempelvis inte en modell att rekommendera. Att blanda samman monopolpriser med priser från en konkurrensutsatt marknad kan innebära att nätkostnaderna blir svårare att skatta och att elhandelsbolagens vinstmarginaler ökar till men för elkunderna.

Utskottet konstaterar att regeringen och Energimarknadsinspektionen ser anledning att se över nätföretagens tariffstrukturer för att därefter ta ställning till om det finns ett behov av att reglera tariffstrukturen ytterligare. Dagens begränsade reglering på detta område tycks ha bidragit till att den samlade bilden av tariffstrukturen har blivit svåröverskådlig, vilket inte gagnar marknadens funktion. Utskottet står därför bakom att en sådan översyn kommer till stånd.

Sammantaget innebär detta att utskottet avstyrker samtliga motioner som är aktuella i avsnittet i berörda delar.

Egenproducerad el och nettodebitering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om s.k. nettodebitering av el och om införande av ett fastprissystem för förnybar el. Utskottet hänvisar bl.a. till att dessa frågor har behandlats av riksdagen så sent som under våren 2011.

Jämför reservation 4 (S, MP, V).

Propositionen

Regeringen anser att det bör bli lättare för enskilda att leverera egenproducerad förnybar el till nätet. Därigenom ges elkonsumenten större möjligheter att ta kontroll över sin elanvändning och samtidigt bidra till omställningen av energisystemet i enlighet med uppställda mål.

I Energimarknadsinspektionens rapport Nettodebitering – Förslag till nya regler för elanvändare med egen elproduktion (EI R2010:23) föreslås det att det ska införas en reglering med nettodebitering i Sverige. Innebörden är att en elkonsument som har ett säkringsabonnemang om högst 63

ampere, och som även är elproducent, ska få kvitta den el som matas in på nätet mot den el som tas ut från nätet under en kalendermånad. Kvittningen ska endast ske mot den rörliga delen av elnätsavgiften.

Regeringen anser att införandet av ett system med nettodebitering måste utredas närmare innan den kan ta ställning i frågan. Inte minst måste de EU-rättsliga förutsättningarna ges en närmare belysning.

Motionerna

Nettodebitering

Regeringen bör införa lagstiftning om nettodebitering utifrån den utredning som Energimarknadsinspektionen har genomfört och som nämns i propositionen, sågs det i kommittémotion 2011/12:N1 (S). De synpunkter som remissinstanserna har lämnat borde, enligt motionärerna, gå att inkorporera i ett sådant lagförslag.

Det finns ett stort intresse bland svenskar att producera egen förnybar el i överensstämmelse med miljö kvalitets- och energimålen, slås det fast i motion 2011/12:N335 (S). Motionärerna anser att det bör införas ett system med nettodebitering för elmätning för att stimulera egenproduktion av el.

I motion 2011/12:N2 (MP, V) framhålls det att det främsta sättet att stärka människors ställning på elmarknaden är att öka deras möjligheter att producera sin egen el. Nettodebitering innebär att överskottsel som levereras ut på nätet från mikroanläggningar får kvittas mot den el som köps in när den egna produktionen är låg. Ägare av mikroanläggningar får alltså sälja el till nätet till samma pris som man betalar vid sin elförbrukning. Nettodebitering har gett mycket positiva resultat i länder som har infört systemet. Motionärerna säger sig ha svårt att förstå regeringens saktfärdighet i frågan och föreslår att nettodebitering med kvartalsvis avräkning införs för småskaliga anläggningar av förnybar el.

Fastprissystem

I den nyssnämnda motionen 2011/12:N2 (MP, V) efterfrågas även ett fastprissystem för förnybar energi. Ett sådant system innebär att leverantören får en fast ersättning för den förnybara el som levereras från små vindkrafts- och solcellsanläggningar. Denna ersättning är högre än för den vanliga elproduktionen. Energimarknadsinspektionen har i en rapport om nettodebitering fastslagit att elcertifikatssystemets utformning gör det svårt för elanvändare med egen småskalig elproduktion att tillgodogöra sig systemet, framhåller motionärerna. De menar att det därför finns goda skäl att se över ett fastprissystem som ett komplement till dagens system.

Vänsterpartiet vill – enligt vad som anförs i kommittémotion 2011/12:N415 – utveckla kompletterande stödformer till solenergi och annan förnybar energiteknik och vill därför pröva ett kompletterande fastprissystem för förnybar el.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

I maj 2011 behandlade utskottet senast motionsyrkanden om införande av nettodebitering (bet. 2010/11:NU21). Utskottet avstyrkte motionerna i berörda delar med hänvisning till att frågan skulle behandlas i den nu aktuella propositionen. I en reservation (S, MP, V) framfördes uppfattningen att det redan fanns grund för riksdagen att uttala sig till förmån för tim- och nettomätning av el.

Motionsyrkanden om ett fastprissystem för förnybar energi behandlades också i det ovannämnda betänkandet. Utskottet redogjorde för de två huvudsakliga system som finns i Europa för att stimulera produktionen av förnybar el – fastprissystem eller elcertifikat – och refererade till en studie från Energimyndigheten.

I sitt ställningstagande avstyrkte utskottet motionerna med hänvisning till betänkligheter mot att kombinera det huvudsakliga styrmedlet för förnybar elproduktion i Sverige – elcertifikatssystemet – med någon form av fastprismodell. Utskottet erinrade också om att regeringen vid den aktuella tidpunkten hade beslutat om en lagrådsremiss med en ny lag om elcertifikat som bl.a. hade som syfte att ytterligare underlätta för småskalig produktion av förnybar el (se vidare nedan).

I en reservation (S, MP, V) förordades att ett fastprissystem skulle prövas som ett kompletterande styrmedel för att stimulera produktionen av förnybar el.

Ytterligare utveckling av elcertifikatssystemet till förmån för småskalig elproduktion

Regeringen har sedermera i proposition 2010/11:155 föreslagit vissa förändringar av reglerna för elcertifikat som syftar till att underlätta för mindre producenter av förnybar el genom att de får undanta den el de producerat som de själva har använt från kvotplikt. I den propositionen gör regeringen också bedömningen att elcertifikatssystemet uppnår de uppsatta målen och att det i huvudsak fungerar väl. Någon reglering av golv- och takpriser för elcertifikat bör, enligt regeringen, därför inte ske. Propositionen behandlas för närvarande av riksdagen (bet. 2011/12:NU6).

Utskottets ställningstagande

Utskottet står bakom regeringens målsättning att underlätta för enskilda som så önskar att uppföra mikroproduktionsanläggningar av el i syfte att främst använda produktionen för egen förbrukning. Därför ser utskottet positivt på att regeringen kommer att gå vidare med en fördjupad analys av vilka konsekvenser s.k. nettodebitering kan tänkas få.

Energimarknadsinspektionens rapport på temat nettodebitering kommer att fungera som en god utgångspunkt för den fortsatta utredning av frågan som regeringen aviserar i propositionen och som även utskottet bedömer vara nödvändig. Kvittning av egenproducerad el mot den el man förbrukar kan vid första anblicken tyckas vara en relativt enkel administrativ åtgärd. Vid en närmare analys framgår det dock att en sådan reform väcker flera komplexa följdfrågor som bl.a. hänger samman med EU-rättsliga, skattemässiga och mättekniska aspekter. Till detta kommer frågor om exakt vilka kostnadsposter som ska kvittas bort, hur ofta avräkningen lämpligen bör ske och hur kostnaderna för reformen ska fördelas på elmarknadens olika aktörer. Andra skäl som gör att genomförandet inte bör hastas fram är det pågående arbetet med att skapa en nordisk slutkundsmarknad för el och den i propositionen redovisade ambitionen att se över det s.k. mätarmonopolet. Frågans komplexitet avspeglas för övrigt också av att många remissinstanser ser positivt på nettodebitering, men att det råder olika uppfattningar om vad en nettodebiteringsreform bör omfatta och hur den bör genomföras.

Motionsyrkanden om ett fastprissystem för förnybar elproduktion avstyrks med hänvisning till utskottets ställningstaganden kring dessa frågor så sent som i maj innevarande år.

Sammantaget innebär detta att utskottet avstyrker samtliga de i avsnittet aktuella motionerna i berörda delar.

Marknaden för energitjänster

Utskottets förslag i korthet

Motionsförslag om att främja energieffektivisering genom s.k. vita certifikat avslås av riksdagen. Utskottet hänvisar bl.a. till att det så sent som våren 2011 avvisade ett införande av vita certifikat. Vidare erinrar utskottet om att frågor med liknande innebörd behandlas inom ramen för pågående EU-förhandlingar om ett nytt energieffektiviseringsdirektiv.

Jämför reservation 5 (S, MP, V).

Propositionen

Konkurrenssituationen på marknaden för energitjänster

I mars 2011 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till energieffektiviseringsplan för perioden 2011–2020 (KOM(2011) 109). Kommissionen har funnit att en stor del av potentialen för energitjänster är outnyttjad och att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att främja marknadens utveckling.

Kommissionen har därför föreslagit att medlemsstaterna, med hänsyn till nationella förutsättningar, ska införa system med bindande krav på energibolag att genomföra kvantifierade energibesparingar hos slutkonsumenterna, s.k. vita certifikat. Enligt propositionen förväntades kommissionen presentera ett mer preciserat förslag till EU-lagstiftning under sommaren 2011.

Regeringen anser att en väl fungerande marknad för energitjänster har stor betydelse för omfattningen av åtgärder för energieffektivisering hos slutkonsumenterna. Konkurrenssituationen mellan olika typer av energibolag som, oavsett ägarform, bedriver verksamhet som kan ha negativ inverkan på andra aktörers möjlighet att på jämlika villkor erbjuda och genomföra energitjänster bör klarläggas. Regeringen avser därför att ge Energimyndigheten i uppdrag att i samråd med Energimarknadsinspektionen och Konkurrensverket analysera konkurrenssituationen mellan dels privata och kommunala energibolag, dels energibolag och andra företag som tillhandahåller energitjänster.

Vita certifikat m.m.

I rapporten Vita certifikat (ER 2010:34) har Energimyndigheten på regeringens uppdrag analyserat för- och nackdelar med vita certifikat. Analysen utgår från svenska förhållanden och från erfarenheter från europeiska länder som har sådana system. Myndigheten anser att ett system med vita certifikat, där energibolag genom kvotplikt får i åtagande att minska energianvändningen hos sina kunder, inte skulle bidra med större energibesparingar än redan existerande styrmedel. Myndigheten kommer till slutsatsen att ett system för vita certifikat inte bör införas i Sverige. Den huvudsakliga motiveringen är att det inte förefaller vara ett samhällsekonomiskt effektivt system eftersom det redan finns energi- och koldioxidskatter samt utsläppshandel i Sverige som bidrar till att skapa ett ekonomiskt värde på energibesparingar.

Regeringens preliminära ståndpunkt – som har redovisats för riksdagen i en faktagromemoria (2010/11:FPM92) – till kommissionens förslag till energieffektiviseringsplan 2011 (KOM(2011) 109) är att ett obligatoriskt system med krav på energibolag att genomföra energibesparande åtgärder har små möjligheter att bidra positivt till den samhällsekonomiska kostnadseffektiviteten för den svenska energieffektiviseringspolitiken. EU-kommissionen har dock föreslagit ett system med vita certifikat. För att bättre förstå förutsättningar och konsekvenser krävs det, enligt regeringens bedömning, ytterligare utredning. Detta är särskilt motiverat eftersom kommissionen föreslår att ett sådant nationellt system ska utformas utifrån de nationella förutsättningarna. Regeringen avser därför att ge Energimyndigheten i uppdrag att, i samråd med Energimarknadsinspektionen, göra en fördjupad utredning av förutsättningarna för och konsekvenserna av att införa ett system med krav på energibolag att genomföra energibesparingar hos slutkonsumenterna.

Motionerna

I motion 2011/12:N2 (MP, V) begärs ett tillkännagivande om s.k. vita certifikat. Motionärerna framhåller att det är positivt med olika verktyg för att uppmuntra en minskad energianvändning för den enskilda konsumenten och för att nå målen om energieffektivisering. Som ett sätt att främja marknaden för energitjänster föreslår EU-kommissionen att ett system med vita elcertifikat införs, erinrar motionärerna om. De menar att Energimyndighetens avvisande inställning till förslaget inte är seriös, då den slår fast att det inte finns något behov av vita certifikat eller något marknadsmisslyckande som behöver åtgärdas. Verkligheten är att Sverige är bland de sämre medlemsstaterna i EU vad gäller energieffektivisering och att systemet med vita elcertifikat har gjort stor nytta i de länder där det förekommer. Införandet av vita elcertifikat kan vara ett sätt att vända den svenska trenden med ökad energianvändning.

Även i Miljöpartiets kommittémotion 2011/12:N258 förordas vita certifikat. Motionärerna påpekar att med ett sådant system måste elleverantörer medverka till att elanvändningen effektiviseras. Marknaden gör att de billigaste effektiviseringsåtgärderna efterfrågas, vilket ger möjlighet att styra resurserna till de mest kostnadseffektiva besparingsåtgärderna. Motionärerna anser att ett system med vita elcertifikat är ett mycket pedagogiskt verktyg för att stimulera till minskad elanvändning. De är starkt kritiska till Energimyndighetens slutsats att vita certifikat inte syftar till att hantera något marknadsmisslyckande som inte redan hanteras av något annat styrmedel och till slutsatsen att dylika certifikat därför inte bör införas i Sverige. Motionärerna understryker att alla internationella erfarenheter visar att ett system med vita certifikat är effektivt och fungerar som drivkraft, och att ett sådant system därför skyndsamt bör införas i Sverige.

Vita certifikat tas även upp i motion 2011/12:N320 (S). Motionärerna anser att Sverige bör ligga före och införa vita certifikat. Med en minskad energianvändning går alla kostnader ned i samhället och våra produkter som exporteras får lättare att konkurrera, vilket i slutänden bygger välfärd i landet.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om vita certifikat har behandlats av näringsutskottet vid flera tidigare tillfällen. Senast skedde detta i samband med beredningen av budgetpropositionen för innevarande år (prop. 2010/11:1 utg.omr. 21 Energi, bet. 2010/11:NU3). I utskottets betänkande refererades till Energimyndighetens ovan omnämnda rapport Vita certifikat (ER 2010:34) och till myndighetens slutsats att sådana certifikat inte bör införas i Sverige.

I sitt ställningstagande konstaterade utskottet, med hänvisning till Energimyndighetens rapport, att det inte fanns något skäl för riksdagen att tillmötesgå de då aktuella motionsyrkandena med krav om införande av ett sådant system. Motionsyrkandena avstyrktes.

I en reservation (MP, V) förordades att vita certifikat skulle prövas i Sverige, medan S-ledamöterna i utskottet i en motivreservation refererade till Energimyndighetens analys och framförde uppfattningen att frågan om vita certifikat borde granskas närmare innan riksdagen begär att regeringen inför ett sådant system.

Förslag till nytt energieffektiviseringsdirektiv

I juni 2011 presenterade kommissionen det förslag till nytt energieffektiviseringsdirektiv (KOM(2011) 370) som omnämns ovan. Det föreslagna direktivet ska fastställa en gemensam ram för att främja energieffektivisering i unionen. Detta för att säkerställa att det av Europeiska rådet antagna målet om 20 % primärenergibesparing år 2020 ska uppfyllas men också för att bana väg för ytterligare energieffektivisering därefter.

Kommissionen föreslår bl.a. att medlemsstaterna ska skapa nationella energisparprogram genom vilka energibolagen årligen ska spara energi motsvarande 1,5 % av sin energiförsäljning under föregående år. Besparingskravet på 1,5 % kan uppfyllas genom ett system med vita certifikat eller – efter godkännande av kommissionen – med ett alternativt system.

I sin preliminära ståndpunkt till förslaget, som presenterades i en fakta-promemoria i juli 2011 (2010/11:FPM141), konstaterade regeringen att kommissionen föreslår en hög grad av reglering inom områden där Sverige sedan lång tid och på ett framgångsrikt sätt har tillämpat generella ekonomiska styrmedel. Bland dessa styrmedel märks inte minst energi- och koldioxidbeskattnings, som genom prissignaler ger incitament för ökad energieffektivisering.

Direktivförslaget bereds för närvarande i rådet och i Europaparlamentet. En överläggning med energiminister Anna-Karin Hatt genomfördes i näringsutskottet den 18 oktober 2011. Inför denna överläggning hade regeringen utvecklat sin ståndpunkt i en promemoria till utskottet. Av denna framgår att regeringen ställer sig starkt tveksam till om ett kvotpliktssystem för energibesparing (exempelvis vita certifikat) bidrar till ökad energieffektivisering på ett kostnadseffektivt sätt. Erfarenheter från de länder som har infört systemet tyder på att ett kvotpliktssystem i hög grad ses som ett socialpolitiskt instrument, snarare än ett energipolitiskt instrument.

Regeringen ställer sig mot denna bakgrund positiv till möjligheterna till undantag från kravet på ett kvotpliktssystem. I sammanhanget anser regeringen att samma regler ska gälla för eventuell förhandsgranskning av kvotpliktssystem och alternativ till sådana. Om olika länder väljer att införa kvotpliktssystem med väldigt olika utformning eller alternativ till sådana kan det påverka konkurrensförhållanden på energi- och energitjänstemarknaderna, särskilt om energimarknaderna är integrerade.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har så sent som våren 2011 ställt sig tveksamt till införandet av s.k. vita certifikat. Utskottet ser inga skäl till att nu ompröva denna ståndpunkt och hänvisar huvudsakligen till den uppfattning som redovisades i utskottets betänkande 2010/11:NU21. Utöver detta vill utskottet erinra om att det för tillfället pågår förhandlingar på EU-nivå om ett nytt energieffektiviseringsdirektiv. I det förslag från kommissionen som utgör underlag för förhandlingarna finns idéer om att införa krav på nationella energisparprogram med målsättningar som kan uppfyllas genom ett system med vita certifikat, eller med en alternativ modell. Regeringen har inför utskottet redovisat stark tveksamhet inför vita certifikat och välkomnar i stället möjligheten att välja en alternativ lösning. Energimyndigheten ska därför, enligt vad regeringen anger i propositionen, få i uppdrag att göra en fördjupad utredning av förutsättningarna för och konsekvenserna av att införa ett alternativt system med krav på energibolag att genomföra energibesparingar hos slutkonsumenter.

Sammantaget är det alltså fortfarande utskottets uppfattning att riksdagen inte ska uttala sig till förmån för införande av ett system med vita certifikat. Samtliga de i avsnittet aktuella motionerna avstyrks i berörda delar.

Övervakning, insyn och samordning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om betydelsen av väl fungerande samordning mellan berörda myndigheter i samband med genomförandet av olika insatser på elmarknaden. Utskottet förutsätter att en tydlig fördelning av ansvar mellan berörda aktörer är fastställd i god tid innan en genomförandefas inträder.

Jämför reservation 6 (S, MP, V).

Propositionen

Energimarknadsinspektionen har i rapporten Övervakning och transparens på elmarknaden – Åtgärder för att öka förtroendet för elmarknaden (EI R2010:21) identifierat ett antal problemområden som är relaterade till elkonsumenternas förtroende för denna marknad. Möjliga förbättringar anges i rapporten och många av dessa håller redan på att genomföras av myndigheter och andra aktörer på elmarknaden.

Energimarknadsinspektionen konstaterar att det finns en förtroendeproblematik som delvis kan bero på att konsumenterna inte förstår hur elmarknaden fungerar. Nära sammankopplat med detta är möjliga brister i marknadsaktörernas information till elkonsumenterna. För att vidare utreda

orsakerna till konsumenternas låga förtroende för elmarknaden har Energi- marknadsinspektionen påbörjat en undersökning som förväntas vara klar i juni 2012.

Inspektionen framhåller att en bättre samordning mellan myndigheterna kan bidra till ökat förtroende och föreslår därför att regeringen ser över Energimarknadsinspektionens, Energimyndighetens och Affärsverket svenska kraftnäts uppdrag när det gäller övervakningen av elmarknaden. Inspektionen anser att eftersom flera myndigheter har uppgifter relaterade till elmarknaden finns det en viss risk för överlappande ansvarsområden. Detta kan innebära dubbelarbete alternativt att det uppstår glapp mellan myndigheternas arbete.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att insynen och övervakningen av elmarknaden bör förstärkas. Det är viktigt att konsumenterna kan känna förtroende för marknaden. Regeringen noterar med tillfredsställelse att de flesta av de förslag som Energimarknadsinspektionen har lagt fram i rapporten redan håller på att genomföras av myndigheter och andra aktörer på elmarknaden. Samtidigt bedömer regeringen att det kan finnas behov av bättre samordning av berörda myndigheters övervakningsuppgifter på elmarknaden och avser därför att utreda frågan vidare.

Motionen

I Socialdemokraternas kommittémotion 2011/12:N1 ställer sig motionärerna bakom regeringens bedömning av smarta näts betydelse och förslagen om timmätning. Däremot anser de det vara otydligt vem som har helhetsansvaret för hur genomförandet av regeringens olika förslag ska samordnas. De menar att det övergripande samordningsansvaret måste ligga på en (1) myndighet, och att Energimyndigheten bör få denna roll.

Vissa kompletterande uppgifter

Av 2 § i Energimyndighetens instruktion (2007:1153) framgår att myndigheten ska samordna arbetet med omställningen av energisystemet och verka för en ökad användning av förnybara energikällor.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens uppfattning att insynen i och övervakningen av elmarknaden bör förstärkas och att det är viktigt att konsumenterna kan känna förtroende för marknaden. Vidare ser utskottet fram emot att under nästa år få ta del av resultatet från Energimarknadsinspektionens pågående utredning om orsakerna till konsumenternas låga förtroende för elmarknaden. Även den pågående översynen av elmarknadsreformen kan komma att bidra med ett intressant underlag.

Den här aktuella propositionen visar på den inriktning regeringen ser framför sig när det gäller flera viktiga energipolitiska spørsmål. Alltjämt behövs dock ytterligare underlag innan flera viktiga beslut kan fattas och ett konkret genomförande av dessa beslut är aktuellt. Det gäller bl.a. frågor om utökad timmätning, nettodebitering och om smarta nät. Utskottet förutsätter att en tydlig fördelning av ansvar mellan berörda aktörer är fastställd i god tid innan en genomförandefas inträder, och att någon myndighet då även har tilldelats ett övergripande samordningsansvar för genomförandeprocessen. Att som föreslås i motion 2011/12:N1 (S) redan nu peka ut denna myndighet anser utskottet inte vara nödvändigt. Motionen avstyrks i berörd del.

Anvisningsavtal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller två motionsyrkanden om elavtal. Det ena innebär att riksdagen genom ett tillkännagivande till regeringen uttalar att s.k. anvisningsavtal inte ska få förekomma i sin nuvarande form. Det andra yrkandet innebär att riksdagen ställer sig bakom uppfattningen att vanliga elkonsumenter bör ha möjlighet att skriva elavtal liknande dem som förekommer inom industrin.

Jämför reservation 7 (M, FP, C, KD).

Propositionen

Elanvändare som börjar ta ut el från elnätet men som saknar elleverantör, ska anvisas en sådan (anvisningsleverantör) som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till sådana elanvändare. De flesta anvisningsleverantörer har i dag ett specialavtal för anvisningskunder som löper tills vidare och som ofta innebär ett högre elpris än det som erbjuds de kunder som gör ett aktivt val.

Regeringen anser att en omotiverat högre prisnivå i dessa s.k. anvisningsavtal jämfört med avtal för kunder som gjort ett aktivt val inte bör få förekomma på elmarknaden. Regeringen avser därför att under 2011 ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att efter samråd med Konsumentverket utreda tillämpningen av dessa särskilda anvisningsavtal. I uppdraget kommer att ingå att föreslå lösningar till hur man på frivillig väg eller genom reglering kan införa ett system som innebär att dessa omotiverade prisskillnader upphör.

Motionen

I kommittémotion 2011/12:N364 (V) konstateras att anvisningsavtalen leder till högre elpriser för inaktiva elkonsumenter, och motionärerna har svårt att se någon anledning att tillåta dessa avtal. Ett tillkännagivande till regeringen om detta efterfrågas. Vidare önskas ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheterna för vanliga elkonsumenter att skriva avtal om lägre pris under större delen av året i utbyte mot ett mycket högre pris under höglast. En sådan modell tillämpas redan inom industrin.

Vissa kompletterande uppgifter

Våren 2011 tog riksdagen ställning till regeringens proposition Tredje inre-marknadspaketet för el och naturgas (prop. 2010/11:70, bet. 2010/11: NU21). Propositionen syftade till att anpassa den svenska lagstiftningen till de EU-författningar som ingår i det s.k. tredje inre-marknadspaketet för el och naturgas. Genom propositionen infördes bl.a. bestämmelser i ellagen om konsumentens rätt till avtal med sin elleverantör och vad ett sådant avtal ska innehålla. Dessa villkor begränsar inte möjligheterna för mindre elkonsumenter att träffa avtal med sin elleverantör om sådana villkor som förordas i motion 2011/12:N364 (V). Det förekommer även s.k. mixavtal där elkunderna säkrar sig mot höga priser under höglastperioder. Sådana avtal är möjliga att erbjuda med dagens krav på månadsvis mätning av el.

När det gäller industrin bör noteras att vissa stora industrikunder abonnerar enligt s.k. effekttariff, vilket innebär att de betalar för möjlighet att ta ut en viss effekt under en tidsperiod. I dessa sammanhang brukar benämningar som höglast och låglast användas. Hög- respektive låglast definieras på timbasis, vilket gör det möjligt för industrin att agera mot de timvisa priserna på elbörsen Nord Pool Spot. Avtal liknande dem som industrin har förutsätter alltså timmätning, vilket mindre elkonsumenter normalt inte har med mindre än att de har gjort en särskild överenskommelse om detta med sitt nätbolag. En sådan överenskommelse innebär dock vanligen en extrakostnad för elkonsumenten. Förslag om att underlätta för mindre konsumenter att få timmätning har behandlats tidigare i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

Under de senaste åren har elpriserna emellanåt nått nya rekordnivåer. Elräkningarna äter djupa hål i många små elkonsumenters hushållsekonomi. Samtidigt redovisar många av de större elbolagen betydande vinster som en följd av låga produktionskostnader i kombination med den marginalprissättning som råder på råkraftsmarknaden. Att elbolagen i denna situation dessutom tvingar på inaktiva elkonsumenter s.k. anvisningsavtal med priser betydligt över det genomsnittspris som de aktiva konsumenterna erbjuds, kan nästan betraktas som stötande.

Mot denna bakgrund ser utskottet positivt på att regeringen ämnar se över anvisningsavtalen, men anser samtidigt att riksdagen redan nu tydligt ska uttala att dessa avtal inte ska få förekomma i sin nuvarande form. Utskottet ansluter sig således till det som anförs i motion 2011/12:N364 (V) på detta tema.

Vidare står utskottet bakom synpunkterna i samma motion om att vanliga elkonsumenter bör ha möjlighet att skriva avtal om lägre pris under större delen av året mot ett betydligt högre pris under höglastperioder. Denna modell tillämpas redan framgångsrikt inom industrin. Regeringen bör verka för att sådana avtal ska kunna tecknas på marknaden.

Sammantaget tillstyrker utskottet motion 2011/12:N364 (V) i nu behandlade delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Timmätning för elkonsumenter, punkt 1 (MP, V)

av Kent Persson (V) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner den inriktning för timmätning av elförbrukning för elkonsumenter som anges i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 3 och bifaller delvis proposition 2010/11:153.

Ställningstagande

Under de senaste två bistra vintrarna har elpriserna vissa dagar rusat i väg till nya rekordnivåer. Små elkonsumenters elräkningar har plötsligt grävt djupa hål i hushållsekonomin. Samtidigt har elproducenternas vinster skjutit i höjden. Följden har blivit ett ifrågasättande av huruvida elmarknaden verkligen fungerar på det sätt som en gång avsågs när den avreglerades.

Vi anser att elkundernas fulla förtroende för elmarknaden endast kan vinnas tillbaka om de ges större möjligheter att reagera på de häftiga pris-svängningar som förekommer på råkraftsmarknaden. Första steget mot detta vore att ställa krav på nätbolagen om att elen ska mätas timvis. Med timvis mätning ökar förutsättningarna för elhandlarna att erbjuda elavtal som stimulerar en större förbrukningsflexibilitet. Detta gagnar hushållens ekonomi och bidrar till att minska belastningen på elsystemet under perioder då efterfrågan på el är som störst.

I propositionen propagerar regeringen visserligen för värdet med timvis mätning och redovisar avsikten att ta ytterligare steg mot ett brett införande av sådan mätning. Reformtaket är, enligt vår uppfattning, dock besvärande låg. Regeringen har efter årtal av utfästelser och utredande inte kommit längre än att nu kunna presentera en halvmesyr i form av ett inriktningsförslag och sedan hänvisa till fortsatt utredande.

Vi anser, i linje med vad som sägs i Miljöpartiets kommittémotion 2011/12:N258, att riksdagen genom ett tillkännagivande ska öka trycket på regeringen i denna fråga. Innebörden av detta tillkännagivande ska vara att timmätning av el bör införas i alla hushåll. Med det anförda tillstyrks den nyssnämnda motionen i berörd del.

2. Smarta elnät och smarta elmätare, punkt 2 (S)

av Lars Johansson (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S) och Ingela Nylund Watz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 8 och avslår motionerna

2011/12:N239 av Hans Backman m.fl. (FP) och

2011/12:N337 av Lars Tysklind och Anita Brodén (båda FP).

Ställningstagande

En effektivare elanvändning och ökade möjligheter för små elkonsumenter att producera förnybar el är bara två exempel på vad som skulle kunna underlättas betydligt genom satsningar på framtidens smarta elnät och smarta elmätare. Det är vår övertygelse att smarta nät kommer att bli nödvändiga när de fossila bränslena avvecklas. El från förnybara energikällor ställer dessutom större krav på de svenska elnätens funktionalitet. Vi vill därför prioritera utbyggnaden av smarta elnät som en del av en nödvändig omställning till en mer hållbar och värdeburen tillväxt. Vi delar regeringens analys i propositionen som säger att den tekniska utvecklingen går mycket snabbt och att smarta nät är en förutsättning för vårt elanvändande när de fossila bränslena avvecklas. Enligt vår uppfattning är regeringens ambitioner på området dock otillräckliga och ett tillkännagivande i linje med vad som efterfrågas i den socialdemokratiska kommittémotionen 2011/12:N343 är därför högst motiverat. Med det anförda tillstyrks den nyssnämnda motionen i berörd del. Övriga i avsnittet berörda motioner avstyrks.

3. Nättariffer och elräkningar, punkt 3 (MP, V)

av Kent Persson (V) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 1,

2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V) yrkande 2,

2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 4 och
2011/12:N334 av Matilda Ernkrans och Sara Karlsson (båda S).

Ställningstagande

Vi vill uppmärksamma värdet av att slutkunderna på elmarknaden ges goda möjligheter att kunna påverka sina elkostnader genom det nästintill enda till buds stående medlet vid sidan av ren konsumtionsminskning, nämligen att byta elhandlare. Ett sådant beslut måste dock baseras på jämförelser mellan olika elhandlares avtal. Lättbegripliga elräkningar är ett viktigt underlag för dylika jämförelser. Vi ser det som bekymmersamt att propositionen helt saknar ett av de viktigaste förslagen för en förstärkt konsumentkontroll över elmarknaden, nämligen en översyn av elräkningarna.

En enkel metod för att stimulera hushållen till en lägre energiförbrukning är att synliggöra de faktiska energikostnaderna. Många elkonsumenter upplever att elräkningarna är svåröverskådliga. Att få en räkning från elhandelsbolaget och en annan från nätbolaget gör begripligheten ännu sämre. Vi förordar i stället ett system där nätbolaget fakturerar elhandelsbolaget för kundens nätkostnad och att elhandelsbolaget sedan slår ut nätkostnaderna på kWh-priset. En större andel rörliga kostnader på elräkningen skulle stärka elkonsumenternas makt och driva på energieffektiviseringen i Sverige. Vidare skulle tydligheten öka väsentligt för elkunderna, då de bara skulle få en elräkning. I likhet med vad som sägs i motionen 2011/12:N2 (MP, V), kommittémotionen 2011/12:N1 (S) och kommittémotionen 2011/12:N258 (MP) anser vi att regeringen bör utreda och genomföra ett sådant system snarast. Det sagda innebär att även motion 2011/12:N334 (S) tillstyrks.

- 4. Egenproducerad el och nettodebitering, punkt 4 (S, MP, V)**
av Lars Johansson (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 3,
2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V) yrkandena 1 och 4,
2011/12:N335 av Katarina Köhler m.fl. (S) och
2011/12:N415 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 2 och 7.

Ställningstagande

Omställningen av energisystemet i en mer hållbar riktning måste stimuleras på flera olika sätt. Tydliga signaler om betydelsen av en effektivare energianvändning och en större andel förnybar energiproduktion är oerhört betydelsefullt för att nå framgång. Att ta till vara de många små elkonsumenternas vilja att öka sin effektivitet i elanvändningen, och kanske även att bidra med småskalig produktion av förnybar el, bör därför ses som en självklarhet.

Mot den bakgrunden är det för oss både olyckligt och svårbegripligt att regeringen väljer att begrava den goda idén om s.k. nettodebitering i fortsatt utredande. Man har redan låtit Energimarknadsinspektionen utreda frågan, och den rapport som myndigheten har presenterat bör kunna fungera som underlag för skarpa förslag från regeringens sida. Vi anser således att det redan nu finns grund för riksdagen att uttala sig till förmån för nettomätning av el i linje med vad som föreslås i kommittémotionerna 2011/12:N1 (S) och 2011/12:N2 (MP, V) samt i motion 2011/12:N335 (S). En lagstadgad rätt till nettomätning gör också att man som elabbonn slipper att vara beroende av de lokala elnätsbolagens goda vilja att erbjuda nettomätning. De ovan omnämnda motionerna tillstyrks.

Vi anser också att det finns anledning att överväga ytterligare styrmedel än elcertifikatssystemet för att stimulera produktionen av förnybar el. I likhet med vad som sägs i motionerna 2011/12:N2 (MP, V) och 2011/12:N415 (V) anser vi att det finns skäl att pröva en modell med fast pris på sådan elproduktion. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag härom. Båda motionerna tillstyrks i berörda delar.

5. Marknaden för energitjänster, punkt 5 (S, MP, V)

av Lars Johansson (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V) yrkande 3, 2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2 och 2011/12:N320 av Matilda Ernkrans och Sara Karlsson (båda S).

Ställningstagande

Så kallade vita certifikat används i flera europeiska länder. Denna modell för att främja en effektivare energianvändning ger energieffektiviseringsåtgärder ett värde genom att efterfrågan på vita certifikat uppkommer som

en följd av att kvotpliktiga aktörer blir skyldiga att inneha en sådan mängd certifikat som motsvarar det beting de ålagts. De billigaste effektiviseringsåtgärderna kommer på detta sätt att efterfrågas av marknaden, vilket leder till att de mest kostnadseffektiva besparingsåtgärderna genomförs först. Nationella system med vita certifikat eller liknande system finns i Italien, Frankrike, Storbritannien och Danmark och har visat sig vara framgångsrika. Att modellen förtjänar att uppmärksammas visar också det faktum att den har lyfts fram som en viktig del av EU-kommissionens förslag till nytt energieffektiviseringsdirektiv. Mot denna bakgrund ställer vi oss också frågande inför Energimyndighetens kategoriska avfärdande av modellen.

Vi anser att riksdagen genom ett uttalande ska begära att regeringen återkommer med förslag om hur ett system med vita certifikat kan införas i Sverige för att främja olika energieffektiviseringsåtgärder. Således tillstyrker vi motionen 2011/12:N2 (MP, V) och kommittémotionen 2011/12:N258 (MP) i berörda delar. Även motion 2011/12:N320 (S) tillstyrks.

6. Övervakning, insyn och samordning, punkt 6 (S, MP, V)

av Lars Johansson (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Lise Nordin (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

I likhet med vad som sägs i motion 2011/12:N1 (S) anser vi det vara bekymmersamt att den av regeringen i propositionen skisserade inriktningen på det fortsatta arbetet inte innefattar ett tydligt samordningsuppdrag till en myndighet, förslagsvis Energimyndigheten. Vi ser en risk i att flera av de bättre ambitionerna i propositionen – exempelvis utökad timmätning, nettodebitering och satsningar på utvecklingen av smarta nät – riskerar att slarvas bort. Energifrågorna engagerar många aktörer såväl på den offentliga och den privata sidan som inom det civila samhället. Det är därför särskilt viktigt att en sammanhållande kraft finns utpekad redan i beslutsfasen för att säkerställa ett effektivt genomförande av dessa angelägena åtgärder. Stuprörstänkande eller mer utpräglad revirhävande får inte tillåtas grassera som en följd av bristfällig samordning. Sammantaget anser vi det lämpligt att riksdagen uttalar ett tillkännagivande i linje med vad

som föreslås i den ovan omnämnda motionen, dvs. att det övergripande samordningsansvaret läggs på en myndighet, förslagsvis Energimyndigheten. Det aktuella yrkandet i motionen tillstyrks.

7. Anvisningsavtal, punkt 7 (M, FP, C, KD)

av Mats Odell (KD), Hans Rothenberg (M), Olof Lavesson (M), Cecilia Tenfjord-Toftby (M), Eva Flyborg (FP), Helena Lindahl (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M) och Boriana Åberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2011/12:N364 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 3 och 7.

Ställningstagande

Regeringen föreslår en översyn av de s.k. anvisningsavtalen på elmarknaden. Vi välkomnar denna översyn. Samtidigt anser vi det vara mindre ändamålsenligt att redan innan utredningen ens har inlett sitt arbete låsa upp den genom ett uttalande i linje med vad som föreslås i motion 2011/12: N364 (V) om att dessa avtal inte ska vara tillåtna. Regeringens inställning att en omotiverat högre prisnivå i anvisningsavtalen inte bör få förekomma anser vi vara en fullt tillräcklig utgångspunkt för utredningsarbetet.

Vi ser heller inga skäl för riksdagen att uttala sig om utökade möjligheter för mindre elkonsumenter att teckna elavtal liknande de som finns i industrin i linje med vad som efterfrågas i samma motion. Vi värnar den civilrättsliga huvudprincipen om avtalsfrihet, och det finns för övrigt inte några bestämmelser som hindrar att elkonsumenter redan i dag träffar denna form av avtal med sin elleverantör. Utbudet av avtalslösningar på slutkundsmarknaden för el som bättre än i dag kan avspegla prissvängningarna på råkraftsmarknaden väntas dessutom öka i takt med att den ovan föreslagna timmättningsreformen har fått fullt genomslag. Även en utbyggnad av smarta elnät och smarta elmätare kan väntas främja ett sådant utbud.

Motionen avstyrks i berörda delar.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:153 Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om inriktningen (avsnitt 5.2) för timmätning av elförbrukning för elkonsumenter.

Följdmotionerna

2011/12:N1 av Lars Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag att införa ett system för att synliggöra elräkningarna för elkonsumenter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse Energimyndigheten som samordningsansvarig för att genomföra de förslag som regeringen presenterat i propositionen om en stärkt konsumentroll för en utvecklad elmarknad och ett uthålligt energisystem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag om nettodebitering.

2011/12:N2 av Lise Nordin och Kent Persson (MP, V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nettodebitering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur den fasta avgiften i elräkningen kan slopas för att öka möjligheten att styra konsumtionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa vita elcertifikat för minskad energianvändning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett fastprissystem.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:N239 av Hans Backman m.fl. (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nordisk harmonisering av regelverken för bl.a. leverantörsbyten och mätning för att förbättra slutkundsmarknaden och avregleringen av marknaden för elmätare.

2011/12:N258 av Lise Nordin m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system för vita certifikat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att timmätning av el bör införas i alla hushåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nätavgiften för eldistribution bör slopas och läggas in i det rörliga elpriset.

2011/12:N320 av Matilda Ernkrans och Sara Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa vita certifikat.

2011/12:N334 av Matilda Ernkrans och Sara Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvärdera ett system med en elräkning för Sveriges hushåll.

2011/12:N335 av Katarina Köhler m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system för nettodebitering av el.

2011/12:N337 av Lars Tysklind och Anita Brodén (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att alla elkunder har tillgång till det aktuella elpriset i utrustning som är kopplad till framtidens timavlästa elmätare.

2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om smarta nät som en viktig del av en energiomställning.

2011/12:N364 av Kent Persson m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsvidareavtal.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avtal med vanliga elkonsumenter.

2011/12:N415 av Kent Persson m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett fastprissystem för leveranser av förnybar el.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nettodebitering.